

Študijsko srečanje za predmet DRUŽBOSLOVJE

Avgust, 2022

J. Pika Gramc,

Zavod Republike Slovenije za šolstvo

OSNOVNA IDEJA

OBRAZI ČLOVČNOSTI PRI PREDMETU DRU

Krepiti zavedanje o tem, da učeča se skupina ne dela le na vsebinah...
VES ČAS DELA TUDI NA ODNOSIH, ZA VREDNOTE...

KAJ jaz....? KAJ drugi....? KAJ mi...?

KAKO OZAVESTITI RAZLIČNE CILJE PRI predmetu DRU, pri AD,
kako razvijati PODJETNOST, VITR, kako poskrbeti za VARNO IN
SPODBUDNO UČNO OKOLJE, za VEDENJE/A ZA KULTURO
SOBIVANJA, EMPATIJO, ČUJEČNOST, SOLIDARNOST,
INTEGRITETO

KAJ in KAKO ustvariti priložnosti za
sodelovanje, soustvarjanje,
ustvarjalnost ZA SKUPNO DOBRO v skupnosti.

Spremljanje predavanj in predstavitve primerov poteka tako, da si vsak udeleženeec na list sproti beleži:

ključne besede, asociacije, sporočila, vprašanja, želje, ideje oz. možnosti in priložnosti za uresničevanje idr.

KAKO do priložnosti za
izkustveno doživljanje odgovornosti,
povezovanje s skupnostjo,
solidarnost,
razvijanje empatije...

Lastno prispevanje k družbenim spremembam
in posledično
krepitev občutka smiselnosti in pripadnosti.
KAJ prinaša?

TEMELJNE VREDNOTE IN IZZIVI ČASA...

KAKO zagotoviti “**zemljevide**” tega našega zapletenega sveta in biti **kompas**, ki bo dijakom pomagal najti pravo pot – do *samozaupanja*, *samospoštovanja*

VREDNOTE DOŽIVLJAMO
V ODNOSIH.

**POTREBNA JE OSEBNA
IZKUŠNJA.**

BREZ OSEBNEGA
DOŽIVETJA

PRIJATELJSTVA,

DOBROTE,

SOLIDARNOSTI, PRAVICE

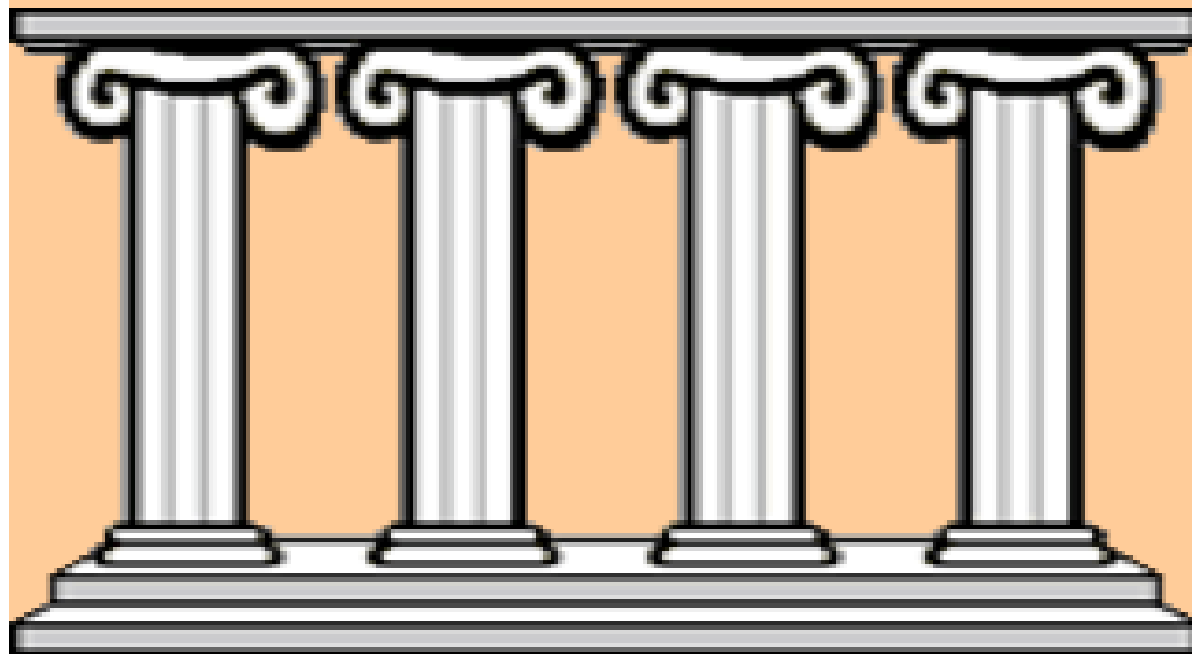
IN PRAVIČNOSTI,

LJUBEZNI TEH BESED/

VREDNOT in VRLIN mladi

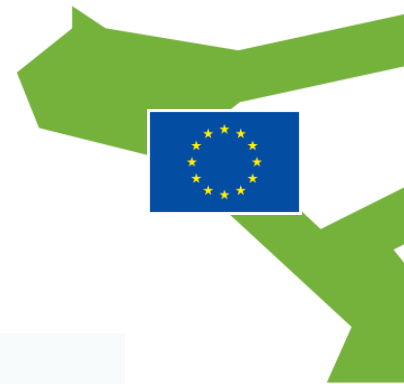
NE DOJAMEJO.

KAKO PREPOZNATI, SPOZNATI, RAZUMETI ...NAŠ PRISPEK KREPITVI VREDNOT IN VRLIN DANES ZA JUTRI

DIDAKTIČNI IZZIVI PRI POUKU

Pomembno je, kaj z različnimi dejavnostmi hočemo v povezavi z načrtovano **VSEBINO**

KAKO IZBIRATI, VIRE, dejavnosti,.. da POSTANE ZNANJE osmišljeno glede na izsledke raziskav o učenju in današnje razumevanje procesa učenja?

KAKO različne vire uporabiti, da bi se iz njih naučili, spoznali, razumeli...

PROCES

V iskanju odgovorov se pojavi vedno več vprašanj!

Učimo dijake odgovornega ravnanja, prožnosti, pripravljenosti na kompromise, pogajalske zmožnosti, odgovornega odločanja, postavljanja ciljev, načrtovanja, učinkovitega komuniciranja, izpolnjevanja obljub, čuta za sebe in druge?

Učimo dijake pozitivnega razmišljanja?

Učimo dijake samovrednotenja? Kaj hočem?

Kaj počnem, da bi dobil tisto, kar hočem?

Ali s svojim ravnanjem dobivam tisto, kar hočem?

RAZUMEVANJE VEČPLASTNOSTI IN KOMPLEKSNOSTI SODOBNIH DRUŽB- DRU, AD

Razvijati samostojno in
kritično razmišljanje;
odločanje o temeljnih
vprašanjih družbe/ pa tudi
globalno
KAKO delujemo pri
oblikovanju stališč, vrednot,
vrlin, prepričanj -
odnos do naravnega in
družbenega okolja

KAKO lahko z uporabo različnih dejavnosti, različnih virov pri pouku krepimo:

spodobnost vživljanja v položaj drugih?

kako se lahko dotaknemo tudi medosebnih odnosov?

kako ustvarjati priložnosti, da mladi pokažejo svoje dosežke?

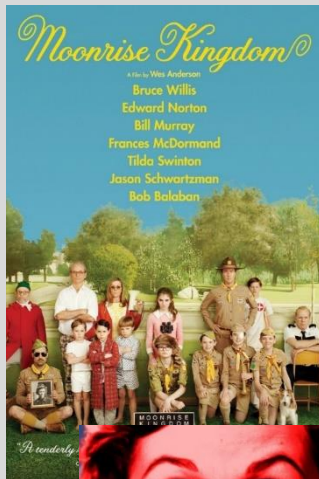
kako razvijamo socialne kompetence ?

POVEZOVALEC: „Šaljiva izpoved“

Cilj: na kreativen, metaforičen način izraziti občutja/videnja

Na katero filmsko delo ali lik me spominjajo moji razredi? Moja vloga v njem?

Kakšna je moja psihološka odpornost?

Odgovore ocenite na lestvici od 1 (ne drži) do 5 (vedno drži) Kakšna je moja psihološka odpornost

Imam cilje v življenju in vem kako jih uresničiti.	Razumem kako moje odločitve vplivajo na mojo prihodnost.
Sposoben sem sprejeti kritiko.	Znam se prilagoditi različnim zahtevam v delovnem okolju.
Če je potrebno lahko spremenim svoja stališča in odločitve.	Rad opravljam svoje delo.
V življenju ne obupujem in vedno poskusim znova.	Raziskujem različne možnosti za dosego svojih ciljev.
Imam ljudi na katere se lahko obrnem po pomoč.	Zaupam v svoje sposobnosti.
Prevzamem odgovornost za dano nalogo.	Dobro se znajdem v komunikaciji z ljudmi.

NAČRT?

- Kam si želimo?
- Kako lahko to dosežemo?
- Kakšne so naše možnosti in priložnosti?

Zamislite si leto 2022, 2023, 2025... Poglejte na drevo in ocenite, katera oseba, najbolje ponazarja vas za udejanjanje vaše vizije?

Psihološk
a
odpornost

Psihološko zdravje,
socialno in
emocionalno
blagostanje,
življenjska
odpornost in
prožnost,
rezilientnost,
osebnostna čvrstost

je kompleksen učno-
odnosni proces, ki
omogoča življenjsko
odpornost v tveganih
stresnih in kriznih
situacijah in, ki spodbuja
k čimprejšnji
normalizaciji stanja
(Kiswarday, 2013)

VARNO IN SPODBUDNO UČNO OKOLJE

Na spletni stran [zrss.si](https://www.zrss.si) klikni na Stiki s prakso (levo zgoraj), nato Varno in spodbudno učno okolje.

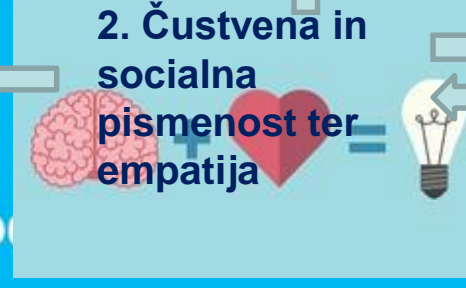
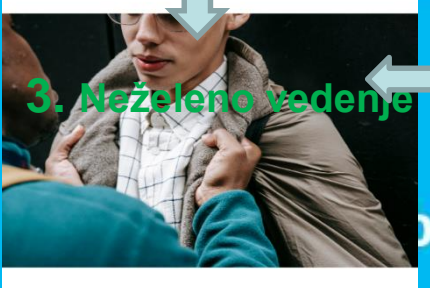
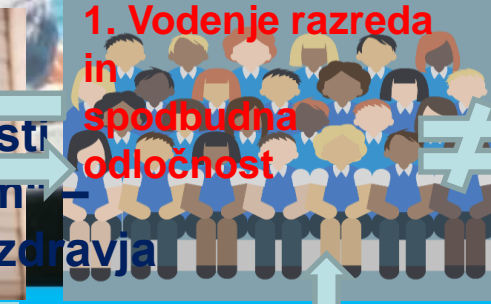
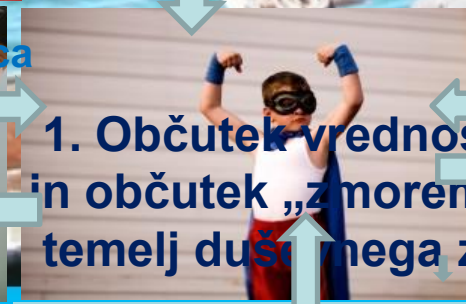
Prideš do strani <https://www.zrss.si/stiki-s-prakso/aktualno/varno-spodbudno-ucno-okolje/>.

Veliko je povezav do gradiv na temo VSUO.

Na koncu strani je intervju s Slokanom. Vredno ogleda. Govori o integriteti in družbeni odgovornosti.

VARNO IN SPODBUDNO UČNO OKOLJE

koordinirata: Zora Rutar Ilc in Katarina Podbornik

Učno okolje / zagotavljanje varnega in spodbudnega okolja/ INTERAKCIJE/ sodelovanje in soustvarjanje

- za spoznavanje, ustvarjanje zaupanja, za spodbujanje povezanosti, dober stik...
- za opazovanje, spremljanje, pozornost
- za spoštljivo komunikacijo
- aktivno poslušanje, učenje pogajalskih veščin
- za vživljanje, reševanje konfliktov...
- za skupno obravnavo izzivov, dilem,...
- za aktivacijo,

Dobro počutje v učnem okolju

ni lenoba, pasivnost in čutno ugodje, ampak

DOBER STIK (z drugimi in s seboj) TER VKLJUČENOST V SMISELNO DEJAVNOST.

Škodljivi miti:

- da se dobro počutje izključuje z dobrim znanjem
- da učitelji ne smejo biti prijazni
- da je razumeti učenca isto kot odobravati, popuščati
- da je najboljši vzgojni pristop „trda roka“ in strogost
- da je skrb za (zdravo) samopodobo nevarna ...

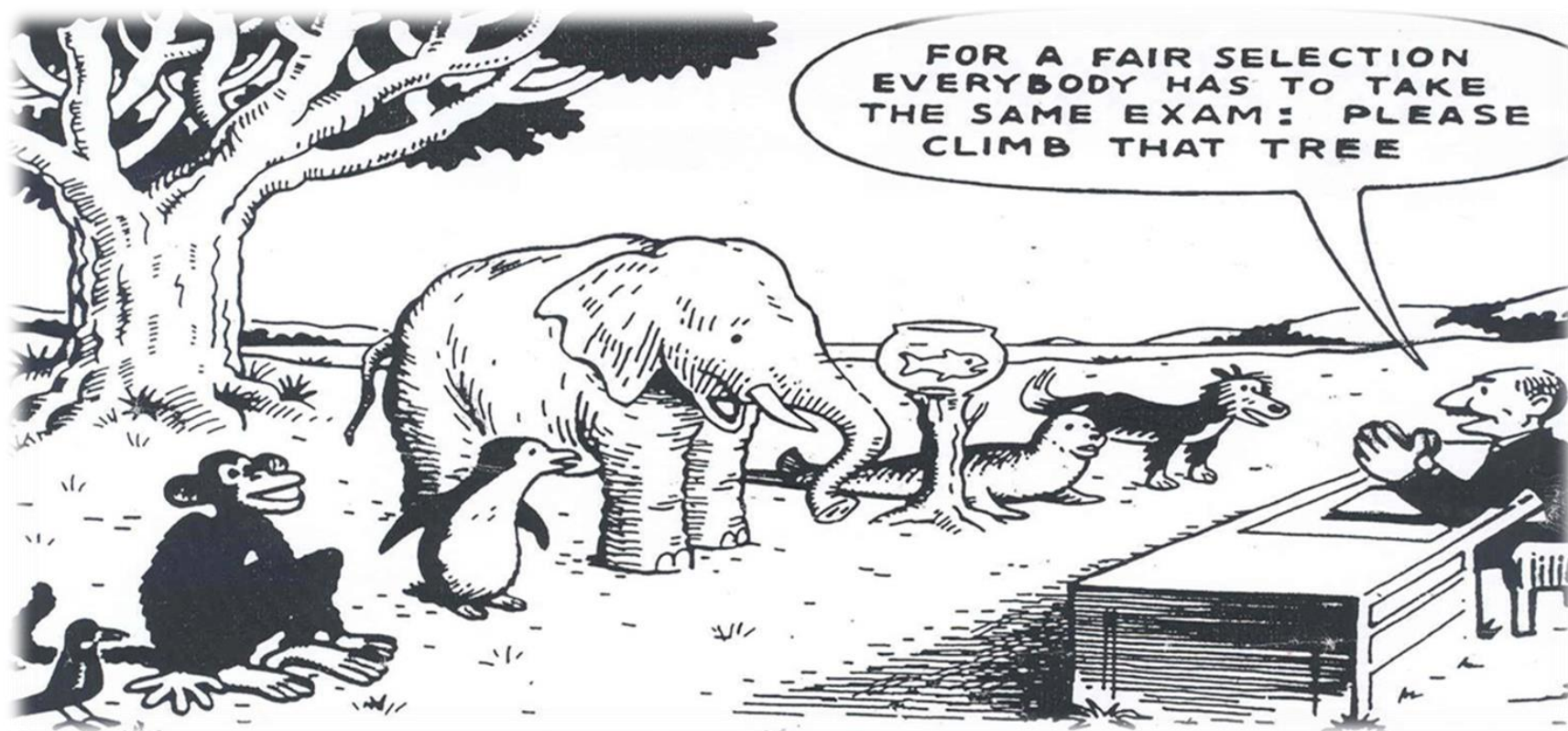
Vsakodnevni izzivi

“Ljudje se ne upirajo spremembam. Oni samo ne želijo biti “spreminjani”, ampak želijo biti vpleteni in imeti vpliv.”

Shollaert, 2006

Vključujoča šola

KAJ JE ZATE VREDNO? (vprašanje za debato)

Povratna informacija me je spodbudila, opogumila in motivirala.

- Povratna informacija me je zatrla in demotivirala.

Lastnosti, ki so jim dali prednost dijaki: Krepite samozavest in samospoštovanje, naučiti se pozitivno razmišljati, biti odločen, gojiti smisel za humor in se smejati

Občutek lastne vrednosti in kompetentnosti - temelj zdrave osebnosti in duševnega zdravja

- KAKO VREDEN IN POMEMBEN SEM KOT OSEBA - „Učitelju je mar zame!“
- KAJ (ŽE) ZMOREM, KAJ MI USPEVA, KAKO NAPREDUJEM, KAKO SI PRIZADEVAM

- Niti nekritično oboževanje, „potuha“ → nerealna samopodoba (domišljavost)
- Niti neusmiljen pritisk → občutki nekompetentnosti, nizko samozaupanje
- Niti ignoranca ali agresija → čustvene stiske in duševne motnje

Lažna dilema: „Dobro počutje“ ali „dobro znanje“

Dobra klima ali učinkovito delo?

Aktivnost lažje opravljamo, če se pri tem dobro počutimo:

- če nas aktivnost **zanima**, se nam zdi **smiselna**,
- če smo **dejavni in** čutimo, da imamo **vpliv**,
- če smo **kos izzivom**,
- čutimo **povezanost, spodbudo in podporo**.

Kako s tem krepimo občutek „zmorem“?

„Spodbudno zahteven“ odnos oz. vključujoč pristop gradi na:

- kompetentnosti (povratna info z usmerjeno pohvalo, spodbude, pozitivna realna pričakovanja s podporo)
- samouravnavanju in avtonomiji (možnost izbire, in prispevanje, prevzemanje odgovornosti)
- sprejetosti in povezanosti (socialna opora, toplo okolje - "mar mu je zame", sodelovalnost, druženje). (Ryan, Decci)

NE RAZVAJANJE/POMEHKUŽENJE, AMPAK VZGAJANJE K SAMOURAVNAVANJU IN SAMOSTOJNOSTI!

S stopnjevano (p)o(d)poro krepimo spoprijemanje z izzivi.

Didaktični pristop, ki je v skladu s tem, je FORMATIVNO SPREMLJANJE

Občutek lastne vrednosti in kompetentnosti

- temelj zdrave osebnosti in duševnega zdravja

- KAKO VREDEN IN POMEMBEN SEM KOT OSEBA – „*Učitelju je mar zame!*“
- KAJ (ŽE) ZMOREM, KAJ MI USPEVA, KAKO NAPREDUJEM, KAKO SI PRIZADEVAM
- Niti nekritično oboževanje, „potuha“ ⇒ nerealna samopodoba (domišljavost)
- Niti neusmiljen pritisk ⇒ občutki nekompetentnosti, nizko samozaupanje
- Niti ignoranca ali agresija ⇒ čustvene stiske in duševne motnje

Na kaj lahko vplivam kot učitelj?

Učinkovita organizacija dela
Jasna navodila, postopki, rutine
Smiselna, jasna, dogovorjena pravila, meje
Spremljanje, spodbudna odločnost
Ukrepanje pri odstopanju od pravil
Pravična obravnava, vključevanje vseh
Spodbudna naravnost, pozitivna pričakovanja
Spoštljiva in odprta komunikacija, dober stik
Dogovarjanje o pomembnih zadevah
Zanimiv in osmišljen pouk
Aktivnost učencev
Konstruktivne povratne informacije
Spodbujanje sodelovanja in solidarnosti.

Na kaj pa manj?

Vrstniški odnosi
Obstoj skupinic, klik, elit ...
Skupinska subkultura
Konflikti med posamezniki
Pretekli težki dogodki
Psihofizično stanje učencev
Socialni in materialni položaj učencev
Delovanje in »politika« šole
Sistemske vidiki
Družbene razmere

POZITIVNI ODNOSI se odražajo (Pečjak, Peklaj, 2015, Košir, 2006):

- v dobrem počutju oz. občutju pripadnosti
- višji samozavesti
- višjem vrednotenju socialnosti
- večji učni zavzetosti
- boljšem učnem dosežku.

ODNOS UČITELJ-UČENEC ima zelo močan vpliv (0,72) na **ŠOLSKE DOSEŽKE** (Hattie, 2014)

„Poučevanje je veliko več kot le uporaba dobre didaktike, ampak imajo pri učinkih poučevanja odločilno vlogo **ODNOSI**.” (Pianta v Pečjak, Peklaj, 2015)

Ugotovitve PISE o nizkem zaznavanju pozitivnih čustev ponosa in radosti in visokem zaskrbljenosti in žalosti.

<https://www.pei.si/sporocilo-za-medije-rezultati-mednarodne-raziskave-pisa-2018/>

USTVARJANJE UČNIH OKOLIJ

Primeri dobre prakse

Učenje iz življenja za življenje

Odgovore bomo iskali tako kot vedno – v življenju

v svojih vsakdanjih praksah,
v refleksiji svojih preteklih izkušenj,
v medsebojni izmenjavi izkušenj

...

KORAKI 1.DELAVNICE

1. RAZDELITEV V MALE SKUPINE IN KRATKA PREDSTAVITEV VSEH UDELEŽENCEV V SKUPINI - 3min.
2. INDIVIDUALNI RAZMISLEK O LASTNEM ZAPISU PO PREDAVANJU IN PREDSTAVITVAH.
3. SKUPNO RAZMIŠLJANJE VSEH OB VPRAŠANJIH
4. RAZŠIRJANJE VPOGLEDA IN SPOROČILO SKUPINE

IZKUSTVENA VAJA (ledotalilec): „Predstavitev v 3 besedah“

Cilj: iskrivo predstaviti se tako, da malo besed pove veliko o vas

:

Kaj me navdihuje/navdušuje/odlikuje

DELAVNICA: „Kaj potrebujem-o za dobro so-delovanje“

Cilj: poglobljanje spoznavanja, ustvarjanje zaupanja in povezanosti

1. Zapišite 1 **svojo potrebo/željo** za dobro so-delovanje.

Npr.: *Potrebujem zaupljivo klimo, ker se lažje odprem. Potrebujem podporo, da se lahko izrazim. Potrebujem zaupanje, da se lahko odprem. Potrebujem dobronamernost, ker mi daje varnost.*

2. Zapišite še, kaj pa vas pri tem **ovira/moti**.

3. Poglejte skupen **seznam**:

Kaj s tem dobimo? Kaj lahko naredimo?

Kakšen je vaš pogled na potrebe in ovire skupine?

Kako ste zadovoljni s trenutno sliko?

Kaj je bilo zame danes novo?

Kaj iz današnje izkušnje bom lahko uporabil(a) v svoji šoli?

Katere izkušnje iz predstavitev so me presenetile, katere se mi zdijo koristne?

Kaj vse vidimo povezano s to temo, katere pomembne cilje lahko udejanjimo skozi to?

Na kaj/ koga se pri tem lahko oprem(o)?

Kaj bom letos poskusil/-a delati drugače?

Kakšno sodelovanje pričakujete od njih?

Kako jim boste to povedali?

Skozi kakšne aktivnosti si jih boste prizadevali bolj celostno spoznati?

Sporočilo za vaše dijake...

Priložnosti za krepitev kulture dobrih odnosov na šoli in v razredu

- Sistematična prizadevanja za sodelovalnost, vključenost v kolektivu in z učenci
- RU (delavnice/ pogovori/interakcijske igre/povezovalne aktivnosti)
- pouk, seminarske naloge in predstavitve
- projekti, interesne dejavnosti, RaP
- razstave, prireditve, akcije
- postavljanje šolskih/oddelčnih dogovorov o sodelovanju/kulturi nenasilja z učenci
- pomembni pogovori: pohvale/ sankcije, sodelovalnost/ tekmovalnost, vrednote
- dobro vodeni vključujoči, moderirani sestanki /razprave med osebjem, s starši s skupinskimi formati, npr. Reševanje dilem, Svetovna kavarna ...),
- deliberacija (javna razprava vseh deležnikov o perečih temah)
- kolegialno podpiranje ob vzgojnih in disciplinskih izzivih
- usposabljanja učencev, učiteljev in staršev (senzitivni treningi, komunikacijske in socialne spretnosti, mediacija, reševanje konfliktov, kolegialni coaching ...)
- vrstniška mediacija, tutorstvo, prostovoljstvo idr. systemske prakse
- oblikovanje tima za spodbudno in varno učno okolje ...

Priročniki z orodji ZRSŠ:

Npr. Počutim se sprejetega in upoštevanega.

Kako se počutijo učenci in kakšna je klima v razredu?

»Socialna vključenost učenca je eden od pomembnih varovalnih dejavnikov pred učnimi težavami.«

Pečkar in Pečjak, 2015, str. 19

Učenci lahko svoje doživljanje klime ugotavljajo s pomočjo spodnje lestvice.

Kako dobro se počutim v razredu?					
Označi, kako močno se strinjaš s spodnjimi trditvami (5 – ocena za najmočnejše strinjanje, 1 – močno nestrinjanje):					
V razredu se dobro znajdem.	1	2	3	4	5
Vem, kaj se pričakuje od mene.	1	2	3	4	5
Počutim se varnega in neogroženega.	1	2	3	4	5
Počutim se sprejetega in upoštevanega.	1	2	3	4	5
Menim, da sem pravično obravnavan.	1	2	3	4	5
Zaupam vase in v svoje zmožnosti.	1	2	3	4	5
Zmorem se sprostiti.	1	2	3	4	5
Lahko se zberem in zavzeto delam.	1	2	3	4	5
Zmorem kritično pogledati na svoje delo.	1	2	3	4	5
Zmorem sprejeti dobronamerno povratno informacijo.	1	2	3	4	5
Pripravljen sem kaj spremeniti, če vidim, da je treba.	1	2	3	4	5
Upam si poskusiti kaj novega.	1	2	3	4	5
Sprejemam, da smo si različni.	1	2	3	4	5
Ob nesporazumih se mirno pogovorimo.	1	2	3	4	5
Čutim, da se dobro razumemo in smo močno povezani.	1	2	3	4	5
Vem, da si bomo pomagali, ko bo treba.	1	2	3	4	5
Dobro sodelujemo.	1	2	3	4	5
Večinoma smo zavzeti za učenje.	1	2	3	4	5
Držimo se dogovorov.	1	2	3	4	5

Viri

- Bluestein J. (1998). *Disciplina 21. stoletja*. Ljubljana, Zavod RS za šolstvo.
- Bondy E. in Ross D. D. (2008), *The Teacher as Warm Demander, The Positive Classroom*, v *Educational Leadership*, 66/1, str. 54-58
- Hattie J. (2012). *Visible Learning for Teachers*. Oxon: Routledge. Glej tudi: <https://visible-learning.org/hattie-ranking-influences-effect-sizes-learning-achievement/>
- Juul, J. (2014). *Šolski infarkt. Kaj lahko storimo, da bo šlo otrokom, staršem in učiteljem bolje*. Celovec: Mohorjeva družba.
- Košir K. (2013). *Psihosocialni odnosi v šoli*. Maribor: Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru.
- Kozina A. idr. (2018). *Kako do spodbudne in vključujoče razredne klime z razvijanjem empatije? V Vzgoja in izobraževanje 5/2018*. Ljubljana: ZRSŠ. Str. 10-17
- Malešević T. (2018). *Pomen dobrih socialnih odnosov med učitelji in učenci in učiteljeve odnose kompetence*. V *Vzgoja in izobraževanje 5/2018*. Ljubljana: ZRSŠ. Str. 17-25.
- Peklaj C. in Pečjak S. (2015). *Psihosocialni odnosi v šoli*. Ljubljana, Znanstvena založba FF.
- Rutar Ilc Z. (2017). *Vodenje razreda za dobro klimo in vključenost*. Ljubljana, ZRSŠ
- Ryan in Deci: https://selfdeterminationtheory.org/SDT/documents/2000_RyanDeci_SDT.pdf (pridoblj 16.3.22)
- Vidmar idr. (2018). *Čustvene in socialne kompetence strokovnih delavcev: (spregledani) dejavnik v razvoju strokovnih delavcev ter učencev*. V *Učiteljev glas, priloga revije Vzgoja in izobraževanje 5/2018*. Ljubljana: ZRSŠ. Str. 18-26.

Fotografije pridobljene na: <https://www.shutterstock.com/explore/royalty-free-images>;
<https://www.gettyimages.com/m> ; <https://www.pexels.com/>; <https://www.canva.com/> ...

- Saša Kregar, Trajnostni razvoj, predavanje za svetovalce. ZRSŠ, 7.4.222
- UNESCO, Vzgoja in izobraževanje za trajnostni razvoj. Kažipot. 2022
- Zora Rutar Ilc, Vključujoča šola. Predavanje za svetovalce. ZRSŠŠ, 7.4.2022
- ZRSŠ, Vključujoča šola. Priročnik za učitelje in druge strokovne delavce